

Uitdaging #4: Toekomstgeletterdheid

Bouw een teletijd-machine met je klas

En ontdek hoe jouw klas denkt over de toekomst.

Voor wie: Secundair (2e–3e graad)

Duur: ±20 minuten

Lesdoel: Leerlingen denken kritisch na over **mogelijke toekomsten** en leren hun mening onderbouwen. De **POLAK-test** geeft hen inzicht in hun houding bij verschillende toekomstscenario's.

Eindtermen: Kritisch denken, toekomstgeletterdheid, burgerschap, communiceren en samenwerken.

We praten vaak over de toekomst, alsof die vastligt. Maar dat is helemaal niet zo. De toekomst bestaat uit mogelijkheden, keuzes en onzekerheden.

In deze uitdaging **denken leerlingen na**, twijfelen ze, gaan in dialoog en stellen hun mening bij.

Voorbereiding

Wat heb je nodig?

- 8 scenario-kaarten (zie bijlage)
- Groot blad of bord om reacties te noteren
- (Optioneel) Gekleurde blaadjes of linten om zones in de klas af te bakenen

Introductie: wat is de POLAK-test?

De POLAK-test helpt leerlingen om meningen te ordenen.

Bij elk scenario denken we na over twee vragen:

1. Hoe voel ik mij hierbij? (eerder positief of eerder kritisch)
2. Hoeveel invloed heb ik hier zelf op? (eerder weinig of eerder veel)

Zo ontstaan vier mogelijke standpunten:

	Grote Impact	Kleine Impact
Positief	■ Positief + Grote invloed	■ Positief + Kleine invloed
Kritisch	■ Kritisch + Grote invloed	■ Kritisch + Kleine invloed

Benadruk: dit zijn geen juiste of foute antwoorden.

Deze oefening gaat niet over voorspellen wat er zal gebeuren, maar over hoe leerlingen zich positioneren tegenover verandering: optimistisch of kritisch, en actief of machteloos. Dat maakt het een goede start voor gesprek en debat.

Aan de slag: ‘Bouw een teletijdmachine’

Stap 1 - Voorbereiden

Vertel: “We stappen met onze klas in een teletijdmachine. Jullie kiezen een jaar in de toekomst. Ik lees een mogelijk scenario voor: wat er zou kúnnen gebeuren.”

Stap 2 - Maak vier zones in de klas

Baken vier zones af op basis van:

- **gevoel** (eerder positief ↔ eerder kritisch)
- **invloed** (eerder groot ↔ eerder klein)

Hou de zones **neutraal** (geen ‘goed/slecht’).

Stap 3 - Lees een scenario voor

Laat leerlingen een ‘bestemming’ kiezen: (zie bijlage)

Leerlingen:

- kiezen intuïtief een zone
- mogen twijfelen of van zone veranderen

Toon **geen antwoordopties**.

Stap 4 - Breng het gesprek op gang

Laat per zone 1 of 2 leerlingen reageren. Vraag door met open vragen:

- “Wat maakt dat je hier staat?”
- “Wat zie je als voordeel?”
- “Wat zou problematisch kunnen zijn?”
- “Voor wie is dit vooral goed of moeilijk?”

Tip: Moedig van mening veranderen aan. Dat is de bedoeling.

Stap 5 - Herhaal

Speel met meerdere scenario's. Je kiest zelf hoe breed of diep je gaat.

Nabespreking

Reflectievragen

- Bij welk scenario twijfelde je het meest?
- Welke verandering lijkt het meest realistisch?
- Wanneer voelt vooruitgang als een kans? Wanneer als een risico?
- Wat zegt dit over hoe jullie naar verandering kijken?

Kader: Elke mogelijke toekomst brengt **nieuwe kansen én nieuwe spanningen** mee.
Toekomstgeletterd zijn betekent: blijven nadenken, ook zonder zeker antwoord.

Reflectievragen

- Laat leerlingen zelf een scenario bedenken voor het jaar 2100.
- Laat hen een scenario herschrijven vanuit een ander perspectief
(bv. ouder, werknemer, beleidsmaker, jong kind).

In het kort: Wat is toekomstgeletterdheid?

Toekomstgeletterdheid is leren nadenken over **wat zou kunnen**, en begrijpen dat keuzes vandaag invloed hebben op morgen.

Het gaat niet om voorspellen, maar om **kritisch verkennen**.

Lespakketten over dit thema

Deze POLAK-test sluit perfect aan bij verschillende gratis (tenzij anders aangegeven) lespakketten die samen met experts van imec zijn ontwikkeld rond toekomstgeletterdheid en maatschappelijke impact:

EDUbox Toekomstgeletterdheid: de toekomst(en) van voeding

- 3^e graad secundair
- Digitaal lespakket
- Gratis

Hoe ziet de wereld van morgen eruit? Welke ideeën en oplossingen voor de toekomst bestaan er al en welke nieuwe vragen leggen we nog op tafel? Daar draait het om in de EDUbox Toekomstgeletterdheid! Je ontdekt hoe je kritisch kunt kijken naar toekomstbeelden die anderen schetsen en je leert zelf nadenken over verschillende mogelijke toekomsten. Want er is niet één vast pad: de toekomst ligt nog open en jij speelt een rol in hoe ze vorm krijgt.

Alle pakketten kan je vinden via
wetenschapindeklas.be

Wetenschap moet je doen!

Met dank aan **VRT, imec, Brightlab, UGent, VITO, ILVO, Erasmus Hogeschool Brussel**

Welkom in
2045

Welkom in
2048

Welkom in
2039

Welkom in
2040

Welkom in 2048: Wonen met anderen

“Stel je voor: Een eigen huis is voor de meeste mensen onbetaalbaar. Bijna niemand woont nog alleen. Je leeft samen met onbekenden of met meerdere generaties onder één dak. Keuken en badkamer deel je met anderen. Privacy moet je plannen of reserveren.”

Welkom in 2045: De school van de toekomst

“Stel je voor: leren gebeurt grotendeels digitaal en op maat. Fysieke scholen bestaan nog, maar zien er heel anders uit dan vandaag. Je leerkracht is een hologram dat lesgeeft bij je thuis.”

Welkom in 2040: Iedereen maakt nieuws

“Stel je voor: Er bestaan geen kranten, geen televisiejournals en geen professionele nieuwsredacties meer. Nieuws ontstaat volledig op sociale media. Iedereen maakt, deelt en becommentarieert zelf wat er gebeurt. Wat ‘waar’ is, bepaal je samen met anderen online.”

Welkom in 2039: Frietjes uit de 3D-printer

“Stel je voor: in de McDonalds van 2051 print je gewoon zelf frieten, hamburgers en sla. Alles is perfect gezond en duurzaam.”

Welkom in
2030

Welkom in
2037

Welkom in
2053

Welkom in
2054

Welkom in 2037: Auto's zonder chauffeurs

“Stel je voor: Auto's rijden volledig autonoom. Je tikt enkel je bestemming in. Voertuigen nemen zelf beslissingen over verkeer en veiligheid”

Welkom in 2030: De AI-vriend

“Stel je voor: iedereen heeft een persoonlijke Ai-toepassing die je gevoelens herkent en advies geeft over school, relaties en keuzes.”

Welkom in 2054: Het weer op bestelling

“Stel je voor: Wetenschappers kunnen regen en zon sturen. Steden 'bestellen' goed weer voor festivals of op vakantiedagen.”

Welkom in 2053: Vriendschappen bestaan enkel nog online

“Stel je voor: Vriendschappen bestaan bijna volledig virtueel. Je beste vrienden wonen verspreid over de wereld en je ontmoet hen zelden of nooit in het echt. Samen gamen, chatten of content maken voelt hechter dan contact met mensen in je buurt.”

Welkom in

Welkom in

Welkom in

Welkom in

